

Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1921 kl. 12 m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig höjning av postavgifterna ävensom i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Närvarande: herrar Röing, frih. Fleming, Antonsson, Sandler, Wijk, Gustaf Nilsson*), K. A. Nilson*), Åhlmans Olof Olsson, Rosén, Eriksson i Grängesberg*), Jönsson i Boa, Olsson i Ramsta, Johansson i Kullersta, Johansson i Sölvedal, A. Björkman*), Sköld*), Kant, Lövgren i Nyborg och Brännström*).

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

I en den 11 mars 1921 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 186, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta, »att de av riksdagen enligt skrivelse den 2 juni 1920, nr 317, för tiden till 1921 års utgång beslutade postavgifterna med nedan angivna undantag skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1922, dock att de förhöjda avgifterna för postabonnemang å tidning icke skola tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1923, som verkställas under år 1922, samt att för tiden från och med den 1 juli 1921 till och med den 31 december 1922 skall gälla,

att befodringsavgiften för inrikes brevkort skall utgöra:

för enkelt brevkort 15 öre,
» dubbelt » 30 » ;

• att befodringsavgiften för annat inrikes korsband än utgivar-korsband eller sådant korsband, som innehåller uteslutande blindskrift,
Bihang till riksdagens protokoll 1921. 7 saml. 48 häft. (Nr 56.) 1

skall utgå med 10 öre för en vikt av högst 100 gram och 5 öre för var överskjutande vikt av 100 gram eller del därav, dock att minsta avgiften skall utgöra för korsband, innehållande affärshandling, 20 öre och för korsband, innehållande varuprov, 15 öre;

att för skrymmande paket det inrikes viktportot för paket skall, enligt av Kungl. Maj:t utfärdade närmare föreskrifter, ökas med högst 100 procent;

att det må ankomma på Kungl. Maj:t att beträffande postbefordran av skrymmande paket meddela de närmare bestämmelser, som efter verkställd utredning må finnas erforderliga; samt

att den avgift, som vederbörande avsändare har att, utöver belöpande befordringsavgift, erlägga för inrikes försändelses rekommendation, skall utgöra 30 öre.»

Till utskottet hava jämväl hänvisats två i anledning av förevarande proposition väckta motioner, nämligen

dels nr 284 i andra kammaren, däri herr *Nylander* hemställt, »att riksdagen ville dels fastställa postportot för lokalbrev till 15 öre, dels avslå Kungl. Maj:ts i proposition nr 186 framburna yrkande om förhöjning av vissa portosatser, i vad förhöjningarna avse lokala postförsändelser»;

dels ock nr 188 i första kammaren, däri herr *Lindhagen* hemställt, »att riksdagen med anledning av propositionen nr 186 om tillfällig höjning av postavgifterna ville:

1:o uttala sig för och i sitt blivande beslut göra gällande i möjligaste mån att de forna ideella grundsatserna för olikhet i postavgifterna bibehållas;

2:o besluta — icke minst av hänsyn till det ideella föreningsväsendet — att kallelser och liknande meddelanden till möten och sammankomster skola, även då de äro helt eller delvis skriftligen avfattade, betinga samma porto som liknande tryckta meddelanden och i varje händelse icke drabbas av den nu föreslagna höjningen av brev-kortsportot;

3:o besluta såvitt vid avgörande av ifrågavarande proposition är möjligt, att den gamla grundsatsen om lika porton för försändelser inom som mellan de skandinaviska länderna upprätthålles, ävensom hos regeringen begära ett återställande även i övrigt av det forna skandinaviska samförståndet på detta område;

4:o begära hos regeringen en insiktsfull och opartisk undersökning, huruvida till äventyrs de återkommande kraven på höjning av

postavgifterna må till någon väsentlig del bero på en alltför stor förtröstan på verkets privilegierade utväg att kunna ordna ekonomien genom allmänhetens fortsatta tvångsbeskattning och för litet på en omständsam och sakkunnig ekonomisk skötsel utan äventyrande dock av de anställdas — extraordinaries såväl som ordinaries — berättigade krav på trygg anställning och skäliga löneförmåner».

Rörande motiveringarna för motionärernas förslag får utskottet hänvisa till motionerna.

Tillfälliga höjningar av postavgifterna hava förut vidtagits enligt beslut vid 1917 års riksdag, vid 1918 och 1919 års lagtima riksdagar samt vid 1920 års riksdag.

År 1917 gällde förhöjningen endast paketportot, vilket — utan ändring av viktportot för skrymmande paket — bestämdes till belopp, som för lägsta viktsatsen utgjorde 40 öre.

Bestämmelser härom trädde i kraft den 1 juli 1917.

Av Kungl. Maj:t vid samma riksdag föreslagna tilläggsavgifter för lokalbrev, andra inrikes brev, brevkort, korsband, postanvisning och postförskott blevo däremot icke av riksdagen godkända.

År 1918 beslutades en höjning av avgifterna för inrikes brev, brevkort, postanvisning och postförskott för tiden från och med den 1 juni 1918 till och med den 31 december 1919, innefattande bland annat att de lägsta portosatserna bestämdes till: för lokalbrev 7 öre, för annat inrikes brev 12 öre, för brevkort, jämväl lokalbrevkort, 7 öre, för postanvisning eller postförskott 15 öre samt för paket 60 öre.

Redan innan den tid gått till ända, under vilken nyssnämnda höjningar voro avsedda att gälla, visade det sig nödvändigt att vidtaga en ytterligare höjning. I sådant hänseende beslutade 1919 års lagtima riksdag på Kungl. Maj:ts förslag bland annat, att för tiden 1 juli 1919—31 december 1920 befodringsavgifterna för inrikes postförskott skulle utgå med belopp, som för de lägsta viktsatserna utgjorde för annat brev än lokalbrev 15 öre och för lokalbrev 10 öre, för inrikes brevkort 10 öre och för inrikes postanvisning eller postförskott 15 öre. Därjämte vidtogs viss höjning av korsbandsportot.

Även under år 1920 blev det nödvändigt att verkställa ytterligare portoförhöjningar. Sålunda beslutade på Kungl. Maj:ts förslag 1920 års riksdag, bland annat, att, med upphävande av bestämmelserna om särskilda lägre porton för lokalbrev och lokala korsbandsförskott,

Utskottet.
Tidigare
portoförhöj-
ningar.

befordringsavgifterna för nämnda försändelser skulle utgå med belopp, som för lägsta viktsatsen utgjorde för brev 20 öre, för annat inrikes korsband än utgivarkorsband eller sådant korsband som innehölle blindskrift 5 öre, dock att minsta avgiften skulle utgöra för korsband innehållande affärshandling 20 öre och för korsband innehållande varuprov 10 öre; att befordringsavgifterna för ytterligare följande försändelser skulle utgå med belopp, som utgjorde för lägsta viktsatserna: för inrikes postanvisning och postförskott 20 öre, för assurans av inrikes försändelse 30 öre och för inrikes paket 80 öre samt att viktportot för skrymmande paket skulle ökas med 50 procent. De sålunda beslutade portoförhöjningarna skulle gälla till utgången av år 1921.

Generalpost-
styrelsen
13/11 1920.

I skrivelse den 13 november 1920 med förslag till inkomstberäkning beträffande postverket för år 1922 framhöll generalpoststyrelsen, hurusom med ledning av då kända förhållanden styrelsen icke kunde räkna med, att postverkets inkomster under åren 1921 och 1922 skulle komma att täcka utgifterna, utan att för båda åren underskott kunde väntas uppstå, därest icke åtgärder däremot vidtoges. Generalpoststyrelsen beräknade därvid för år 1921 inkomsterna till 75.6 miljoner kronor och utgifterna till 77.8 miljoner kronor samt för år 1922 inkomsterna till 76.1 miljoner kronor och utgifterna till 78.7 miljoner kronor. Enligt dessa beräkningar skulle förlusten sålunda bliva för 1921 2.2 miljoner kronor och för år 1922 2.6 miljoner kronor.

Statskontoret beräknade i sitt förslag till inkomstberäkning för år 1922 postverkets såväl inkomster som utgifter till 76.1 miljoner kronor.

I ämnet har föredragande departementschefen till det vid 1921 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet anfört, att departementschefen, enär den utgiftsminskning, som kunde för postverket påräknas såsom en följd av ifrågasatt förändring med avseende å beräkningen av dyrtidstilläggen, syntes kunna uppskattas till 1.5 miljoner kronor, och med hänsyn till den dåmera beslutade förhöjningen av postavgifterna för utrikes försändelser ansåge betänkligheter ej möta mot att bibehålla statskontorets beräkning, helst i någon mån ökade inkomster måhända kunde tillföras postverket genom vissa jämkningar beträffande de inrikes postavgifterna, varom pågående utredning då ännu ej blivit slutförd.

Generalpost-
styrelsen
26/2 1921.

Efter det att sagda utredning blivit verkställd inom generalpoststyrelsen, har styrelsen i skrivelse den 25 februari 1921 inkommit med ett förslag innefattande höjning av vissa postavgifter samt bibehållande i övrigt av nu gällande taxor.

I sistberörda skrivelse har styrelsen till en början, bland annat, framhållit, att vissa förhållanden, som inträtt efter det de i förutnämnda skrivelse av den 13 november 1920 framlagda beräkningarna verkstälts, syntes böra föranleda en i viss mån ändrad beräkning av postverkets ekonomiska driftresultat för åren 1921 och 1922. Härom har styrelsen anfört följande:

Vid sistnämnda beräkningar hade generalpoststyrelsen utgått

»från att huvuddelen av postverkets inkomster — frankoteckensuppbörderna — skulle, bortsett från de belopp, som äro att hänföra till vidtagna portoförhöjningar, komma att sjunka till ungefärligen den summa, som erhöles, om man antog, att frankoteckensuppbörderna, med 1911 års uppbörd såsom utgångspunkt, kontinuerligt ökades med 5 procent årligen. Den av trafikminskning härflytande nedgång i frankoteckensuppbörderna, som kunnat konstateras under år 1920 och som, efter vad inkomstsiffrorna för januari månad innevarande år giva vid handen, alltjämt fortfar, synes emellertid giva anledning att *nu* räkna med större relativ minskning av inkomsterna än den, vartill de vid tiden för uppgörandet av förenämnda inkomstberäkning rådande förhållandena syntes giva anledning. Vid nyssnämnda tidpunkt hade visserligen en allmän depression på näringslivets område börjat göra sig gällande, om vilken nedgången i posttrafiken varslade, men denna depression har sedermera fortskridit i en utsträckning, som omöjligt kunde förutses, och efter alla tecken att döma torde man icke böra bortse från möjligheten av att ytterligare nedgång å handels- och industriens område kan komma att inträffa. Då postverkets trafik står i det intimaste samband med näringslivets utveckling, är det klart, att en nedgång av nyssnämnda slag skulle öva en motsvarande inverkan å poströrelsen och i följd därav å postverkets inkomster. De allt mer hotande förbudena till en både långvarig och svår lågkonjunktur mana därför till ytterligare försiktighet vid beräkandet av postverkets inkomster. Visserligen är det givet, att en kraftig nedgång i poströrelsen även medför en minskning av verkets utgifter, men man kan därvidlag alls icke med säkerhet utgå från att utgiftsminskningen kan hålla jämna steg med nedgången i inkomsterna.

Det får nämligen icke förbises, att postverkets utgifter till övervägande delen bestå av personalkostnader.»

Efter att härefter hava bland annat redogjort för vissa förhållanden, vilka enligt generalpoststyrelsens mening föranledde, att postpersonalen icke kunde eller borde indragas i samma mån som arbetsminskning inträdde, har styrelsen vidare anfört:

»Med hänsyn till de oberäkneliga förhållanden, som kunna inverka på postverkets såväl inkomster som utgifter, låter det sig givetvis icke göra att med någon som helst tillförlitlighet beräkna beloppet av den inkomstminskning, som väntas, eller i vilken mån denna minskning kan komma att motsvaras av sjunkande utgifter.

Enär emellertid, om man bortser från verkningarna av portoförhöjningarna, frankoteckensuppbörderna år 1920 i jämförelse med år 1919 utvisar en nedgång av cirka 7.5 procent, torde postverkets sammanlagda inkomster för år 1921 icke böra

beräknas uppgå till mera än 73 miljoner kronor. Även om man icke skulle behöva förutsätta någon ytterligare nedgång under år 1922, torde man dock försiktigtvis böra räkna med, att depressionens verkningar skola vara lika kännbara under sistnämnda år. Vid sådant förhållande torde man ej heller för år 1922 böra räkna med högre inkomstsumma än den för år 1921 nyss angivna, eller 73 miljoner kronor. Härvid förutsattes givetvis, att de under år 1920 vidtagna portoförhöjningarna skola oförändrade tillämpas även under år 1922.

De mot nyssnämnda inkomstbelopp svarande utgiftssummorna hava förut för åren 1921 och 1922 beräknats till respektive 77.8 och 78.7 miljoner kronor. Någon minskning av dessa summor lärer — under förutsättning att rörelsen icke visar större nedgång än som motsvaras av den nu räknade inkomstminskningen — ej kunna påräknas förutom beträffande däri ingående dyrtidstillägg å personalens avlöningar samt vissa postföringskostnader. Genom under detta års första kvartal inträdd sänkning av indextalet föranledes en minskning av utgifterna för dyrtidstillägg med ungefär 700,000 kronor. Vidare har i årets statsverksproposition ställts i utsikt sådan förändring med avseende å beräkningen av dyrtidstilläggen, som för postverkets vidkommande skulle medföra en minskad utgift av 1.5 miljon kronor för år 1922. Sagda båda reduceringar skulle sålunda innebära en minskning av utgifterna för dyrtidstillägg av 1.5 miljon kronor för år 1921 och 2.2 miljoner kronor för år 1922. Utgiftsminskningen för postföringen beräknas till ungefär en miljon för vardera året.»

Styrelsen ansåg därför till en början nödvändigt, att de förhöjningar av vissa inrikes postavgifter, som jämlikt kungörelsen den 11 juni 1920 (nr 292) angående tillfällig höjning av postavgifterna m. m. och kungörelsen av samma dag (nr 293) om ändrad lydelse av 8 och 11 §§ i förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter blivit för tiden intill utgången av år 1921 tillfälligtvis beslutade, tillämpades jämväl efter 1922 års ingång.

Styrelsen ansåg emellertid icke de därav härflytande inkomsterna tillräckliga utan framhöll i fortsättningen följande:

»Men även med tillämpning av ifrågavarande taxor synas postverkets inkomster under såväl innevarande år som år 1922 icke komma att täcka utgifterna, än mindre lämna den ersättning för det nedlagda kapitalet, som enligt uttalande av riksdagen bör kunna påräknas. Härtill kommer, att, såsom ovan sagts, rörelsen under år 1920 visar en driftförlust av 1,774,000 kronor utöver det av riksdagen för täckande av dylik förlust beviljade anslaget av 3,000,000 kronor, eller tillsammans 4,774,000 kronor, samt att den nedgång i den allmänna rörelsen, i vilken någon ljusning för närvarande icke är synlig, mycket väl kan få ett sådant inflytande på postverkets inkomster, att dessa bliva lägre än man enligt generalpoststyrelsens här ovan återgivna kalkyler ansett sig kunna antaga. Vid beviljandet av nyssnämnda anslag framhöll riksdagen angelägenheten av att i god tid nödiga åtgärder vidtoges till förebyggande av, att framdeles förlust uppkomme å postverkets rörelse. Ehuru generalpoststyrelsen givetvis — särskilt i dessa tider, då den allmänna rörelsen befinner sig i nedgång — anser det synnerligen önskvärt, att postavgifterna kunnat

nedsättas eller åtminstone icke vidare höjas, har dock styrelsen, på grund av riksdagens nu återgivna uttalande, ansett det såsom sin skyldighet att söka säkerställa postverket mot förlust på dess rörelse, och kommer styrelsen fördenskull att här nedan beträffande avgifterna för brevkort och korsband ävensom i fråga om rekommendationsavgiften föreslå vissa förhöjningar, vilka lämpligen bort vidtagas samtidigt med de år 1920 rörande andra försändelseslag verkställda förhöjningarna, men som styrelsen på grund av då gällande allmänt internationella taxor icke ansåg sig böra för det dåvarande ifrågasätta. De taxeändringar, som nu föreslås, äro således närmast att anse såsom konsekvenser av redan vidtagna portoförhöjningar i den internationella postutväxlingen. Generalpoststyrelsen skall emellertid icke underlåta att, så snart postverkets ekonomiska ställning sådant medger, föreslå nedsättning av postavgifterna, och med hänsyn härtill synes det lämpligt, att avgifterna icke fastställas för längre tid än intill utgången av år 1922.»

Efter att hava belyst omfattningen av de taxeförhöjningar, som vidtagits vid svenska postverket under kristiden och i anslutning därtill framhållit, att, bortsett från paketavgifterna, beträffande vilka det varit nödvändigt att i någon mån följa de stegrade järnvägsfrakterna, postavgifterna i allmänhet endast hade höjts med högst 100 procent, framhöll generalpoststyrelsen, hurusom höjningarna således icke på långt när motsvarade de prisstegringar, som under kristiden ägt rum på andra områden och vilka givetvis i hög grad inverkat även på postverkets driftkostnader. I sådant hänseende erinrade styrelsen om, att den av Kungl. Maj:t för år 1921 fastställda staten för postverkets driftkostnader föredde, i jämförelse med staten för år 1914, en ökning av omkring 220 procent. Styrelsen framhöll i anslutning härtill, att de vid postverket vidtagna taxeförhöjningarna följaktligen måste anses mycket moderata och att desamma i allmänhet vore betydligt lägre än de höjningar, som under kristiden vidtagits i järnvägs-, telegraf- och telefontaxorna.

Styrelsen övergick därefter till att yttra sig om de olika slagen av postavgifterna.

Av vad generalpoststyrelsen därvid anförde återgiver bevillningsutskottet här endast vad som rör de avgifter, beträffande vilka generalpoststyrelsen föreslagit höjning.

»Den ordinarie avgiften för inrikes *brevkort* utgör, jämlikt nådig kungörelse den 5 juli 1884, 5 öre, när fråga är om enkelt brevkort, och 10 öre, när fråga är om brevkort med betalt svar (dubbelt brevkort). Ifrågavarande avgifter blevo, jämlikt nådig kungörelse den 26 april 1918, för tiden 1 juni 1918 till och med den 30 juni 1919 förhöjda till 7 respektive 15 öre, och genom nådig kungörelse den 30 maj 1919 bestämdes ifrågavarande avgifter till 10 respektive 20 öre, vilka belopp skulle utgå till och med den 31 december 1920. Det enkla brevportot bestämdes samtidigt till 15 öre. När sistnämnda porto, jämlikt nådig kungörelse den 11 juni 1920, höjdes till 20 öre, vidtogs icke annan åtgärd beträffande brevkortsportot än att avgiftsbeloppen 10 respektive 20 öre skulle utgå till och med den 31 december

1921. Att brevkortsportot, ehuru proportionen mellan detta porto och brevportot blev en annan än vad den under närmast föregående tid varit, icke medtogs bland de år 1920 vidtagna portoförhöjningarna, berodde, såsom generalpoststyrelsen också framhöll i sin underdåniga skrivelse den 9 mars 1920, därpå, att Sverige enligt då gällande internationella bestämmelser icke ägde att för brevkort till utlandet upptaga högre avgift än 10 respektive 20 öre. Om avgiften för inrikes brevkort då ytterligare höjts, skulle denna avgift blivit högre än den internationella avgiften, ett förhållande, som enligt generalpoststyrelsens mening borde så vitt möjligt undvikas. Sedan emellertid vid den under senare delen av nästlidet år hållna världspostkongressen det internationella brevkortsportot bestämts till 30 centimes (emot förutvarande 10 centimes), upptages i Sverige, på grund av nådigt brev till generalpoststyrelsen den 31 december 1920, från och med den 1 innevarande februari en avgift av 25 öre för enkelt internationellt brevkort, och i utväxlingen med Danmark och Norge, till vilka länder brevkortsportot alltid förut varit detsamma som i den inrikes svenska posttjänsten, är, jämlikt nådigt brev till generalpoststyrelsen den 28 januari 1921 angående höjning av vissa avgifter i den skandinaviska postutväxlingen m. m., likaledes från och med den 1 februari innevarande år det enkla brevkortsportot bestämt till 15 öre. Genom de i den allmänt internationella och den interskandinaviska postutväxlingen sålunda vidtagna höjningarna av brevkortsportot har en avsevärd förskjutning ägt rum i förhållandet mellan brev- och brevkortsportot. I den allmänt internationella postutväxlingen utgjorde förut brevkortsportot (10 centimes) $\frac{2}{5}$ av brevportot (25 centimes), men utgör nu (30 centimes) $\frac{3}{5}$ av sistnämnda porto (50 centimes). I den skandinaviska utväxlingen utgör nu brevkortsportot $\frac{3}{4}$ av brevportot mot förut endast hälften. Jämväl i den inrikes posttjänsten såväl i Danmark som i Norge är brevkortsportot 15 öre och brevportot 20 öre. Att, såsom sålunda skett, höja brevkortsportot proportionsvis mer än brevportot synes också hava starka skäl för sig, i det att postverkets kostnader för behandlingen av ett brevkort näppeligen är mindre än kostnaderna för ett brev av en viktsats. Det är därför icke ur postverkets synpunkt något önskemål, att korrespondenterna skola övergå från brev till brevkort, men det kan vara att befara, att i samma mån som skillnaden i avgifter för dessa försändelseslag blir större, brevkortens antal ökas och antalet brev minskas, varigenom postverket komme att erhålla mindre inkomster utan motsvarande minskning i arbetet. Före den senaste höjningen av inrikes brevportot utgjorde brevkortsportot $\frac{2}{3}$ av brevportot. Skulle samma proportion nu återställas, borde brevkortsportot sättas till 12 eller 13 öre, men av praktiska skäl synes beloppet böra avrundas till 15 öre. Med hänsyn till det nu anförda och såsom en konsekvens av de såväl i den allmänt internationella som i den skandinaviska postutväxlingen vidtagna förhöjningarna av brevkortsportot anser sig generalpoststyrelsen böra föreslå, att inrikes portot sättas till 15 öre för enkelt brevkort och 30 öre för brevkort med betalt svar.»

I fråga om avgifterna för *korsbandsförsändelser* har generalpoststyrelsen anfört följande:

»Befordringsavgiften för annat *inrikes korsband* än utgivarkorsband eller sådant korsband, som innehåller uteslutande blindskrift, skall, jämlikt 3 § i förut åberopade nådiga kungörelse den 11 juni 1920 angående tillfällig höjning av postavgifterna

m. m., intill utgången av innevarande år utgå med 5 öre per 100 gram eller del därav. Samma avgiftsbelopp stadgades även i nådiga kungörelsen den 30 maj 1919. Förut utgjorde avgiften 4 öre per 50 gram. Såsom av den vid denna skrivelse fogade, förut åberopade tablå över hittills under kristiden vidtagna portoförhöjningar framgår, innebär den vidtagna ändringen av korsbandsportot huvudsakligen en taxerörelse, varigenom avgiften i vissa viktågen sänkts med ända till 37 procent. Korsbandsportot kan således icke anses hava följt med vid de allmänna portoförhöjningarna. Generalpoststyrelsen berörde frågan i sin ovannämnda underdåniga skrivelse den 9 mars 1920, men ansåg av liknande skäl, som anförts beträffande brevkortsportot, att förhöjning då icke borde företagas. Det internationella korsbandsportot var nämligen då 5 centimes per 50 gram och upptogs i Sverige med 5 öre, vadan, om förhöjning av inrikes korsbandsportot vidtagits, detta skulle för de lättaste korsbanden blifvit högre än den internationella avgiften. Nu utgör emellertid den internationella avgiften 10 centimes per 50 gram och upptages i Sverige, på grund av förut åberopade nådiga brev den 31 december 1920, med 10 öre. Under de senaste åren har en avsevärd förskjutning ägt rum mellan inrikes korsbands- och brevportot. Lägsta avgiften för korsband och för brev, vilken förut utgjorde 4 respektive 10 öre, är nu 5 respektive 20 öre, och i fråga om de högre viktgrupperna blir förskjutningen ännu mera i ögonen fallande. Så var förut avgiften för en försändelse med 150 grams vikt 12 öre, om försändelsen befordrades såsom korsband, och 30 öre, om försändelsen utgjordes av ett brev, under det att motsvarande avgifter nu äro 10 respektive 60 öre. Den nuvarande inrikes korsbandsavgiften måste därför anses relativt allt för låg. I den inrikes danska liksom ock i den inrikes norska posttjänsten är lägsta korsbandsavgiften 10 öre, således 100 procent högre än för närvarande här i Sverige. Från *postbehandlings* synpunkt är givetvis ett korsband minst lika besvärligt och kostsam som ett brev.

På grund av det anförda anser generalpoststyrelsen en förhöjning av korsbandsportot väl motiverad. För att emellertid försändandet av tyngre trycksaker, till exempel böcker icke må nämnvärt fördyras, har generalpoststyrelsen tänkt sig, att avgiften för ett korsband av högst 100 grams vikt skulle sättas till 10 öre, men att meravgiften för varje ytterligare 100 gram eller del därav fortfarande skulle utgöra 5 öre. Genom en sådan förändring komme i allt fall det inrikes svenska korsbandsportot att beträffande de flesta viktgrupper bliva lägre än exempelvis det inrikes norska korsbandsportot.

Den nu föreslagna höjningen av det allmänna korsbandsportot skulle icke föranleda någon ändring av den uti 3 § i meranämnda nådiga kungörelse den 11 juni 1920 bestämda minsta avgift för korsband, innehållande affärshandling. Vad däremot angår minsta avgiften för korsband, innehållande varuprov — vilken avgift enligt nyssnämnda författningsrum för närvarande är 10 öre — så har denna avgift alltid såväl i den inrikes som i den internationella postutväxlingen utgått med samma belopp som det allmänna korsbandsportot för en försändelse av två viktsatser. I överensstämmelse härmed bör, om allmänna korsbandsportot bestämmes på sätt av generalpoststyrelsen nu föreslagits, minimiavgiften för inrikes korsband, innehållande varuprov, sättas till 15 öre. Vidkommande däremot den i samma författningsrum stadgade avgiften för korsband, innehållande blindskrift, så har generalpoststyrelsen tänkt sig att denna avgift skulle även efter innevarande år utgå oförändrad.»

Styrelsen har vidare gjort följande uttalande i fråga om villkoren för postbefordran av *skrymmande* paket:

»Såsom generalpoststyrelsen förut vid upprepade tillfällen framhållit, vålla ofta de skrymmande paketen postverket stora svårigheter, och det har till och med förekommit, att dörröppningarna i postkupéer, med vilka till postbehandling mottagna paket skola befordras, icke medgivit paketens inlastning i kupéerna. Postverket har i dylika fall liksom för eljest, när paket varit allt för skrymmande i förhållande till kupéutrymmet, nödgats sända godset med järnväg och därvid till järnvägen erlagga högre avgift än postverket uppburit för behandlingen. Att ett dylikt förhållande innebär en oformlighet, är uppenbart, och det vore i många fall önskvärt, att postverket ägde fränsäga sig viss pakettrafik eller att den särskilda avgiften för skrymmande paket, vilken nu, jämlikt 6 § av nådiga kungörelsen den 11 juni 1920, utgör 50 procent av viktportot, finge upptagas med högre belopp. Förutom att en höjning av avgiften för sådant gods, varom nu är fråga, skulle bättre täcka postverkets kostnader, skulle en dylik höjning sannolikt medföra, att en del gods, som nu inlämnas till postbehandling, i stället avlämnades till järnvägsbefordran, vilket för dylikt gods är det naturligaste befordringssättet. I Danmark och Norge finnas fastställda maximimått för paket, varigenom från postbefordran utestänges gods, som icke lämpar sig för postbehandling, men trots dessa inskränkande bestämmelser har man i nämnda länder möjlighet att för skrymmande paket upptaga en tilläggsavgift av högst 100 procent på den ordinarie pakettaxan. I Danmark fastställer ministern för de offentliga arbetena reglerna för denna avgifts uttagande, och i Norge, där konungen bestämmer paketavgifterna, utgår ifrågasvarande tilläggsavgift med lägst 25 och högst 100 procent. Generalpoststyrelsen, som åtminstone för närvarande icke anser sig böra ifrågasätta, att vissa paket på grund av sitt omfång skulle förvägras postbefordran, finner det dock synnerligen önskvärt, att Kungl. Maj:t, som nu äger rätt att meddela särskilda föreskrifter om vad som inom svenska postverket skall förstås med skrymmande paket, jämväl finge bemyndigande att för vissa slag av skrymmande paket bestämma en tilläggsavgift av mer än 50, men högst 100 procent. En sådan högre avgift skulle då uttagas för paket, vilkas postbehandling skulle kräva extra kostnader eller över huvud taget bereda postverket särskilda svårigheter. Med anledning av vad nu anförts, anser sig generalpoststyrelsen böra föreslå sådan ändring av de i 6 § av nådiga kungörelsen den 11 juni 1920 meddelade bestämmelserna om skrymmande paket, att tilläggsavgiften för dylikt paket må utgå med högst 100 procent i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare föreskrifter. Ett liknande, ännu vidsträcktare bemyndigande än som nu ifrågasättes, har av 1919 års lagtima riksdag lämnats Kungl. Maj:t beträffande avgifterna för s. k. masskorsband.»

*Ekonomisk
innehörd.*

Generalpoststyrelsen har beräknat, att den merinkomst, som genom de föreslagna förhöjningarna i avseende å brevkorts- och korsbandsportot samt rekommendationsavgiften komme att tillföras postverket, skulle belöpa sig till omkring 4,700,000 kronor per år, med fördelning på följande sätt:

brevkort	1,850,000	kronor
korsband	1,950,000	»
rekommendationsavgift	900,000	»

Summa 4,700,000 kronor.

I fråga om förslagets ekonomiska innebörd har chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet anfört bland annat följande.

Enligt generalpoststyrelsens förut omnämnda beräkningar skulle, med bibehållande av de nu gällande posttaxorna oförändrade under innevarande och nästpåföljande år, uppstå en brist å postverkets rörelse, som av styrelsen uppskattats till 2 å 2.5 miljoner kronor för vardera året. De föreslagna jämkningarna i vissa slag av postavgifter skulle, enligt styrelsens utredning, giva en merinkomst av sammanlagt 4.7 miljoner kronor för år. Om dessa jämkningar vidtoges från och med den 1 juli 1921 och desamma komme att giva det beräknade resultatet, skulle därav härflytande inkomstökning ungefärligen motsvara den för detta år beräknade förlusten. För år 1922 skulle taxeändringarna medföra, att det emotsedda underskottet bleve förbytt i en ungefärligen lika stor vinst.

I förevarande ärende hava till bevillningsutskottet inkommit skrivelser från flera av landets handelskammare, från svenska bankföreningens styrelse samt från sammanslutningar bland köpmännen ävensom enskilda handlande. Handelskamrarna hava uttalat sig för avslag å propositionen samt bifall till herr Nylanders motion om återinförande av ett lokalporto för brev; dock har en av handelskamrarna endast yttrat sig om lokalportot. Bankföreningens styrelse har hemställt, att propositionen icke måtte bifallas samt att ett särskilt lokalbrevporto måtte återinföras. Från köpmännens sida hava dels enahanda önskingar som nu nämnts uttalats, dels ock, under framhållande särskilt av den hårda konkurrensen med utländska näringsidkare, vilka hade förmånen av portosatser, på grund av valutaförhållandena väsentligt lägre än våra, begärts, att den föreslagna höjningen av korsbandsportot icke måtte bifallas. Svenska pappershandlareföreningen har givit uttryck åt farhåga för, att en ytterligare höjning, av portot för brevkort skulle starkt motverka avsättningen av illustrerade brevkort, samt på grund härav uttalat sig mot höjning av det nuvarande brevkortsportot, i varje fall vad anginge »illustrerade brevkort, där endast halva adressidan användes för meddelande».

*Inkomna
skrifver.*

Generalpoststyrelsen har i ovan först återgivna del av styrelsens utlåtande den 25 februari 1921 framhållit, att postverkets utgifter till

Utredning.

överbäggande delen bestode av personalkostnader. Numera har det indextal, som ligger till grund för bestämmandet av dyrtidstilläggen åt statsanställda, avsevärt sjunkit, och efter vad senaste meddelanden från socialstyrelsen giva vid handen är indextalet alltjämt statt i sjunkande. Den nedgång i postverkets personalkostnader, som på grund härav torde kunna beräknas, måste uppenbarligen medgiva en avsevärt lägre utgiftsberäkning för postverket än den från vilken propositionen utgått. Vidare medför det allmänna prisfall, som ägt rum sedan generalpoststyrelsens i sistnämnda utlåtande återgivna beräkningar rörande postverkets utgifter gjordes och vilket åtminstone delvis fortgår, givetvis sjunkande priser å en del för postverkets drift erforderliga varor. Vid sådana förhållanden har bevillningsutskottet funnit sistberörda beräkningar, från vilka Kungl. Maj:t i föreliggande förslag utgått, icke nu kunna i alla delar läggas till grund för riksdagens beslut i ämnet; utan har utskottet ansett nödvändigt att kunna förete beräkningar, vid vilka hänsyn tagits till ovan berörda nya omständigheter.

Med hänsyn till det i herr Nylanders motion gjorda yrkandet om återinförande av lokalporto har utskottet därjämte ansett önskvärt att erhålla någon kännedom om den inverkan på postverkets lokaltrafik, som lokalportots upphävande tilläventyrs kan hava visat.

Av nu anförda skäl har utskottet i grundlagsenlig ordning utverkat Kungl. Maj:ts befallning till generalpoststyrelsen att så skyndsamt som möjligt verkställa utredning i förstberörda hänseende ävensom att, försåvitt och i den mån någon undersökning i den senare frågan kunde utan omfattande arbete och större tidsutdräkt åstadkommas, därom gå i författning; och har utskottet tillika begärt, att generalpoststyrelsen måtte beredas tillfälle att även i övrigt avgiva det yttrande i ämnet, vartill förändrade förhållanden kunde giva styrelsen anledning.

Sedermera har utskottet från generalpoststyrelsen mottagit dels det utlåtande, vilket finnes såsom bilaga 1 fogat vid detta betänkande, dels och under hand en som bilaga 2 här bifogad promemoria rörande lokalposttrafiken jämte förklarande tillägg.

Av utlåtandet, dagtecknat den 3 maj 1921, framgår, bland annat, följande. Sedan grundtalet för dyrtidstillägget sänkts för innevarande kvartal med 22 enheter och Kungl. Maj:t i en till riksdagen dämera avlämnad proposition avgivit förslag, innefattande ytterligare nedsättning av dyrtidstillägget, hade utredning verkställt rörande den inverkan på postverkets utgifter, som berörda nytillkomna omständigheter kunde komma att utöva. Nämnda utredning hade givit till

resultat, att, bortsett från de föreslagna portoförhöjningarna, dyrtidstilläggens minskning skulle medföra, att någon brist icke skulle uppstå för år 1921 och att för år 1922 skulle uppkomma ett överskott av 2 miljoner kronor. Vidare hade undersökts, i vilken mån minskning kunde väntas även i fråga om utgifter, som icke hänförde sig till dyrtidstilläggen; och har generalpoststyrelsen uppskattat de besparingar, som å sådana utgifter kunde beräknas, till 1.2 å 1.5 miljoner kronor; därvid styrelsen emellertid anmärkt, att åtminstone en del av detta belopp erfordrades såsom marginal med hänsyn till den ytterligare nedgång i inkomsterna, med vilken man borde räkna.

Slutresultatet av de förnyade beräkningarna har generalpoststyrelsen angivit sålunda:

Under förutsättning, å ena sidan, att man kunde räkna med så stora inkomstbelopp av poströrelsen som hittills skett, samt, å andra sidan, att man icke borde räkna med någon ytterligare nedsättning än ovan angivits beträffande avlöningsbeloppen till den fast anställda postpersonalen, skulle, även om de nu ifrågasatta ytterligare portoförhöjningarna icke genomfördes, någon brist å postverkets rörelse för år 1921 icke behöva befaras samt ett överskott av möjligen inemot 3 miljoner kronor kunna påräknas för år 1922.

Av den redogörelse, utskottet nu lämnat, torde till en början klart framgå, att de portoförhöjningar, vilka gälla för närvarande och till utgången av detta år, måste, åtminstone i stort sett, erhålla tillämpning även under år 1922. Inom riksdagen hava heller icke andra nedsättningar av nu gällande postavgifter ifrågasatts än dels de i herr Lindhagens motion berörda, dels ock den av herr Nylander påyrkade minskningen av avgifterna för lokala försändelser. Innan utskottet yttrar sig härom, har utskottet att angiva sin ställning till propositionen, i vad densamma avser förhöjning av avgifterna för brevkort och korsband ävensom av rekommendationsavgiften.

*Utskottets
yttrande.*

Då bevillningsutskottet vid ovan angivna riksdagar åren 1917, 1918, 1919 och 1920 haft att yttra sig om ifrågasatt höjning av postavgifter, har utskottet städse intagit den ståndpunkten, att en höjning borde vidtagas endast försåvitt och i den mån en sådan vore oundgängligen nödvändig för att förebygga förlust och sätta postverket i stånd att lämna ett skäligt driftresultat.

Från enahanda utgångspunkt har utskottet bedömt det nu föreliggande förslaget om ytterligare portoförhöjningar, i vad angår förslagets verkningar beträffande postverkets ekonomi under år 1922.

De av generalpoststyrelsen verkställda nya utgiftsberäkningarna giva vid handen, på sätt ovan är nämnt, att utan anlitande av nya portoförhöjningar skulle vinnas för år 1921 enahanda resultat som Kungl. Maj:t avsett att vinna genom de föreslagna höjningarna, och för år 1922 ett något bättre resultat än Kungl. Maj:t beräknat. Om än alla dylika kalkyler under nuvarande oberäkneligt växlande förhållanden måste anses osäkra och om än en ytterligare minskning av postverkets inkomster än den antagna kan rubba beräkningarna, så har dock enligt utskottets mening läget blivit sådant, att ytterligare taxeförhöjningar icke för närvarande äro ur ovan angivna synpunkter oavvisligen nödvändiga. Vid sådant förhållande och då under den rådande allmänna depressionen ökning av allmänna avgifter icke synes böra tillgripas annat än i yttersta nödfall, har utskottet ansett sig kunna avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition i nu ifrågavarande del.

Beträffande de i bilagan 2 lämnade uppgifterna rörande lokalposttrafiken innehålla ovan omnämnda från generalpoststyrelsens sida lämnade förklarande tillägg bland annat följande:

»För bedömande av den inverkan, lokalportots borttagande kan hava haft på postverkets lokaltrafik, finnas icke andra jämförelsetal tillgängliga än några i januari månad 1917 införskaffade siffror. Dessa avse dock endast två dagar, varför något större vitsord icke läser kunna tillerkännas desamma. Vidare bör beaktas, att, när nämnda siffror införskaffades, lokalportot för brev var 5 öre och att således av en jämförelse med förhållandena år 1917 icke kan framgå, i vilken mån *lokalportots upphävande* möjligen inverkat på postverkets lokaltrafik. Det torde nämligen kunna antagas, att redan lokalportots höjning från 5 till 10 öre på sin tid medförde en minskning i lokalförsändelsernas antal.

Av den nu verkställda undersökningen synes emellertid framgå, att av samtliga lokalbrev i hela riket mer än hälften (54.1 procent) inlämnas i Stockholm (motsvarande procenttal år 1917 var 45.5 procent).

Vidkommande de av vissa postkontor lämnade meddelanden, i vilken mån lokalförsändelsernas antal kan anses hava minskats efter lokalportots borttagande, läser böra framhållas, att dessa meddelanden måste betraktas såsom i hög grad beroende på subjektiv uppfattning.

De uppgifter, som nu lämnats, avse endast lokalbrev. Beträffande lokalkorsband föreligger ännu icke någon utredning, men ur ekonomisk synpunkt är antalet lokalkorsband av ringa betydelse. Vid postkontoren synes man i allmänhet vara av den uppfattningen, att även å orter, där minskning av lokalbreven förmärkts, antalet lokalkorsband icke nämnvärt nedgått.»

De uppgifter rörande lokalbrevtrafiken, som generalpoststyrelsen varit i tillfälle att meddela, synas ju tyda på, att denna trafik sedan 1917 procentuellt minskats. På grund av dels det ytterst knapphändiga jämförelsematerialet från sistnämnda år, dels ock den omständigheten

att efter materialets insamlade två portoförhöjningar ägt rum, har det emellertid syntts utskottet omöjligt att på nämnda uppgifter grunda något bestämt omdöme om den inverkan, som lokalportots borttagande kan hava utövat på trafiken. Då utskottet nu avstyrker föreslagna ytterligare portoförhöjningar, har utskottet icke ansett sig kunna samtidigt ifrågasätta en åtgärd, genom vilken postverket skulle kunna berövas en inkomstökning, om vars storlek någon beräkning icke kan verkställas.

Då utskottet icke förordar någon åtgärd i anledning av Kungl. Maj:ts proposition i nu behandlade delar, har utskottet icke ansett vad som föreslagits i fråga om skrymmande paket vara av den betydelse, att det bör föranleda någon riksdagens åtgärd i detta sammanhang.

I fråga om herr Lindhagens motion har utskottet velat erinra, att den fråga, som genom förevarande proposition underställts riksdagens prövning, rör de tillfälliga åtgärder, som för den närmaste framtiden kunna vara påkallade i syfte att i första hand förebygga förlust å postverkets drift. Att vid behandlingen av ett sådant spörsmål, på sätt herr Lindhagen i punkterna 1) och 3) ifrågasatt, göra uttalanden eller väcka förslag, vilka skulle röra grunderna för den postala verksamhetens anordning, har utskottet ansett icke vara lämpligt. Bifall till yrkandet i punkten 2) har utskottet förordat såtillvida som utskottet motsatt sig den föreslagna höjningen av brevkortsportot. I övrigt har utskottet ansett samma yrkande icke böra i detta sammanhang upptagas till närmare prövning.

I anledning av vad i punkten 4) av ifrågavarande motion hemställts, vill utskottet förklara, att utskottet ansett sig sakna anledning att göra något uttalande om en mindre omtänksam och sakkunnig ekonomisk skötsel av postverket.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med avslag å vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition, nr 186, hemställt i fråga om

- 1) inrikes brevkort,
- 2) vissa inrikes korsband,
- 3) skrymmande paket samt
- 4) rekommendationsavgiften,

besluta, att de av riksdagen enligt skrivelse den 2 juni 1920, nr 317, för tiden till 1921 års utgång beslutade postavgifterna skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1922, dock att de förhöjda avgifterna för postabonnemang å tidning icke skola tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1923, som verkställas under år 1922;

B) att herr Nylanders motion, II: 284, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, samt

C) att vad herr Lindhagen i motionen I: 188 yrkat i punkterna

1),

2),

3) och

4)

icke heller måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 juni 1921.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Billaga 1.

Till riksdagens bevillningsutskott.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 nästlidne april har bevillningsutskottet anført, att utskottet, som hade till behandling Kungl. Maj:ts proposition nr 186 angående tillfällig höjning av postavgifterna, ansett att, enär, med hänsyn till såväl det för avlöningarna inom postverket bestämmande indextalets fall som sjunkande priser å en del för postverkets drift erforderliga varor, de beräkningar rörande postverkets utgifter, på vilka Kungl. Maj:ts förslag grundats, icke torde i alla delar kunna läggas till grund för riksdagens beslut i ämnet, det vore nödvändigt att kunna förete beräkningar, vid vilka numera tillgängliga siffror begagnats, ävensom att, för bedömande särskilt av väckt fråga om återinförande av lokalporto det därjämte synts utskottet önskvärt att erhålla någon kännedom om den inverkan på postverkets lokaltrafik, som lokalportots upphävande tilläventyrs kunde hava visat; och sedan Kungl. Maj:t numera anbefallt generalpoststyrelsen att skyndsammast verkställa och till Eder överlämna utredning i nämnda hänseenden ävensom till Eder avgiva det yttrande i övrigt, vartill förhållandena föranleda, får generalpoststyrelsen härigenom anföra följande.

Då generalpoststyrelsen i skrivelse den 25 februari innevarande år för Kungl. Maj:t framlade förslag till höjning av vissa postavgifter, hade styrelsen med ledning av då kända förhållanden beräknat postverkets inkomster för år 1921 till omkring 73 miljoner kronor och utgifterna för samma år till ungefär 75.3 miljoner kronor. För år 1922 beräknades inkomsterna och utgifterna till omkring 73 respektive 75.5 miljoner kronor. För vardera året beräknades sålunda en driftförlust av 2 å 2.5 miljoner kronor komma att föreligga. Då de av generalpoststyrelsen föreslagna jämkningarna av vissa postavgifter beräknades tillföra postverket en merinkomst av omkring 2.3 miljoner kronor för år 1921 och 4.7 miljoner kronor för år 1922, skulle därigenom för det förstnämnda året den beräknade bristen komma att ungefärligen täckas och för det sistnämnda året ett överskott av något över 2 miljoner kronor komma att uppstå.

När generalpoststyrelsen beräknade de nyss omförmälda utgiftssummorna och därvid utgick från att de i styrelsens den 13 november 1920 avgivna beräkningar av postverkets inkomster och utgifter för åren 1921 och 1922 upptagna utgiftssummorna 77.8 respektive 78.7 miljoner kronor skulle kunna minskas med 2.5 miljoner kronor för år 1921 och 3.2 miljoner kronor för år 1922, antog styrelsen bland annat, att postverkets utgifter för dyrtidstillägg åt dess

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 7 saml. 48 häft. (Nr 56.) 3

personal skulle komma att minskas med 1.5 miljon kronor för det förstnämnda och 2.2 miljoner kronor för det sistnämnda året. Till grund för detta antagande låg dels det för styrelsen kända förhållandet, att det för dyrtidstillägget fastställda grundalet under första kvartalet av år 1921 nedgätt med 10 enheter, dels ock att, enligt ett av vederbörande departementschef gjort uttalande till det vid årets statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet, vissa i utsikt ställda förändringar av grunderna för dyrtidstilläggen antoges skola för postverkets vidkommande medföra en utgiftsminskning av 1.5 miljon kronor för år 1922.

Numera hava emellertid tillkommit nya omständigheter, vilka föranlett, att utgiftsberäkningen ställer sig annorlunda. Sålunda har grundalet för dyrtidstillägget för innevarande kvartal sänkts med ej mindre än 22 enheter, och i en till riksdagen avlämnad proposition har Kungl. Maj:t föreslagit sådana ändrade grunder för dyrtidstillägget, att, om denna proposition bifalles, ytterligare utgiftsminskning skulle komma att för postverket uppstå. Utredning har nu verkställts rörande den inverkan på postverkets utgifter, som sagda nytillkomna omständigheter skulle komma att utöva. Därvid har förutsatts, *dels* att indextalet kommer att för hela andra kvartalet innevarande år utgöra 249 och för årets återstående del 240 samt för hela år 1922 likaledes 240, *dels ock* att Kungl. Maj:ts nyssberörda förslag rörande ändrade grunder för dyrtidstillägget vinner riksdagens bifall. Ehuru den undersökning, som under dessa förutsättningar verkställts, uppenbarligen endast kunnat lämna ett approximativt resultat, synes densamma dock giva vid handen, att postverkets utgifter för dyrtidstillägg skall komma att uppgå till 16.5 miljoner kronor för år 1921 och 13.5 miljoner kronor för år 1922. Kostnaderna för dyrtidstillägget hade upptagits i de ursprungliga utgiftsberäkningarna till 21 miljoner kronor för vardera året, och i reviderade beräkningar, som avgivits i februari 1921, till 19.5 respektive 18.5 miljoner kronor. Skillnaden mellan de summor, som framkommit vid de nu gjorda och de nästföregående beräkningarna, är alltså denna:

för år 1921	kr. 19.5 miljoner
	— » 16.5 »
	<hr/> minskning kr. 2.5 miljoner; och
för år 1922	» 18.5 »
	— » 13.5 »
	<hr/> minskning kr. 4.5 miljoner.

Under förutsättning att föregående beräkningar av utgifterna i övrigt liksom av inkomsterna, *bortsett från de föreslagna portoförhöjningarna*, visa sig hållbara, skulle, enligt den nu föreliggande utredningen, dyrtidstilläggens minskning medföra, att någon brist icke skulle uppstå för år 1921, och att för år 1922 i stället för brist skulle uppkomma ett överskott av över 2 miljoner kronor.

Vad beträffar utgifterna, i den mån de icke hänföra sig till dyrtidstillägget, så hava dessa under innevarande års första kvartal i jämförelse med motsvarande kvartal år 1920 visat någon tendens till nedgång. En undersökning, i vilken mån förhållandena kunna tänkas bli likartade under den återstående delen av året, har givit följande resultat.

Avlöningarna till den ordinarie personalen torde sannolikt icke komma att uppgå till förut beräknade belopp, beroende i huvudsak därpå, att, till följd av nedgången i poströrelsen, ett antal tjänster icke blivit tillsatta. Verkingarna härav i utgiftshänseende äro svåra att beräkna, då det givetvis icke nu kan med säkerhet avgöras, huruvida dessa tjänster komma att stå obesatta hela året samt om ytterligare tjänster till äventyrs komma att lämnas vakanta. I alla händelser torde man, åtminstone icke för närvarande, kunna räkna med större besparing härutinnan än högst 300,000 kronor för år.

Anslaget till avlöning åt extra personal synes ej komma att fullt tagas i anspråk, enär behovet av dylik personal på grund av nedgången i posttrafiken väsentligt minskats. På detta anslag emotses en årlig besparing av högst 500,000 kronor.

Den rådande depressionen har haft till följd, att personalen numera anlitas till övertidstjänstgöring i betydligt mindre grad än vad förut varit fallet. Härav följer, att utgifterna för övertidsarbete antagas komma att bli betydligt mindre än förut. Såvitt nu är möjligt, att med ledning av siffrorna för föregående år och sistlidna januari månad döma, kan möjligen beträffande dessa utgifter förväntas en besparing av inemot 300,000 kronor för år.

Till utgiftsminskning å postföringsanslagen har hänsyn tagits redan vid den beräkning, som avgavs under sistlidna februari, och uppskattades då denna utgiftsminskning till ungefär en miljon kronor för vardera av åren 1921 och 1922. Att för närvarande räkna med ytterligare minskning är icke tillrådligt.

Den av Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för utredning av, bland annat, poststationsföreståndarnas och lantbrevbärarnas avlöningsförhållanden har ännu icke slutfört sitt arbete, vadan det icke för närvarande är möjligt att förutse, huruvida ytterligare förhöjning av lantbrevbärarersättningen kan bli en följd av utredningen i fråga.

Å anslaget till traktamenten för tjänstgöring i postkupé torde måhända för innevarande år kunna påräknas en besparing av inemot 100,000 kronor, enär enligt förljudande kommunikationsverkens lönenämnd i avvaktan på nytt rese-reglemente, vars framläggande för riksdagen uppskjutits, tills vidare icke lär komma att framlägga något förslag rörande dessa traktamenten.

Å de omkostnadsanslag, som icke äro att hänföra till personal- eller postföringskostnader — sådana anslag utgöra emellertid endast en jämförelsevis obetydlig del av driftkostnadsstaten, omkring 6 procent — lära på grund av den fallande prisnivån vissa besparingar kunna göras. Så är exempelvis fallet med anslagen till postlokalers uppvärmning, till blankett- och cirkulärtryck m. m. Huru stora belopp det därvidlag gäller, låter sig knappast för närvarande beräkna. Möjligen kan det röra sig om 200,000 à 300,000 kronor för år.

Inalles skulle de nu angivna besparingarna å andra utgifter än dyrtidstillägg uppgå till en summa av 1.2 à 1.5 miljon kronor. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke försiktigheten borde bjuda att räkna med åtminstone viss del av detta belopp såsom erforderlig marginal mot den ytterligare nedgång i inkomsterna, varmed man under nuvarande ovissa förhållanden måste räkna. Generalpoststyrelsen vill med avseende härå särskilt understryka vad som förut framhållits, nämligen att med de höga belopp, vartill postverkets inkomster numera stigit, en procentuellt taget obetydlig trafikminskning föranleder en ganska avsevärd inkomstminskning. Då inkomsterna

nu beräknats till omkring 73 miljoner kronor, innebär ju en sänkning av det beräknade beloppet med endast 4 procent inemot 3 miljoner kronor lägre inkomster.

De sålunda verkställda förnyade beräkningarna giva följande slutresultat. Under förutsättning, å ena sidan, att man kan räkna med så stora inkomstbelopp av poströrelsen, som hittills skett, samt, å andra sidan, att man icke bör räkna med någon ytterligare nedsättning än ovan angivits beträffande avlöningsbeloppen till den fast anställda postpersonalen, skulle, även om de nu ifrågasatta ytterligare portoförhöjningarna icke genomföras, någon brist å postverkets rörelse för år 1921 icke behöva befaras samt ett överskott av möjligen inemot 3 miljoner kronor kunna för år 1922 påräknas.

Vidkommande slutligen den av Eder ifrågasatta utredningen för vinande av kännedom i vilken mån lokalportots upphävande tilläventyrs kan hava inverkat på postverkets lokaltrafik, får generalpoststyrelsen meddela, att styrelsen redan den 15 nästlidna april beslutat att från postanstalterna införskaffa vissa uppgifter i förevarande hänseende. Insamlandet vid postanstalterna av dessa uppgifter pågår till och med den 7 respektive 8 innevarande maj, och den bearbetning av uppgifterna, som därefter måste hos generalpoststyrelsen verkställas för utrönande av undersökningens resultat, lär icke hinna avslutas förr än tidigast vid mitten av denna månad. Generalpoststyrelsen skall icke underlåta att i sinom tid — såvida icke detta blir alltför sent — meddela Eder vad av undersökningen framgått som kan vara av vikt för bedömande av nu föreliggande fråga.

Stockholm den 3 maj 1921.

Kungl. Generalpoststyrelsen.

JULIUS JUHLIN.

HERMAN ASKBERG.

Arv. Frithiof.

Bilaga 2.

V. P. M.

Preliminär redogörelse för vissa delar av de statistiska undersökningarna under tiden $\frac{25}{4}$ — $\frac{8}{5}$ resp. $\frac{1}{5}$ — $\frac{7}{5}$ beträffande portopliktiga brev, brevkort och vissa korsband.

Sedan numera flertalet uppgifter ingått angående dels den av kungl. styrelsen genom cirkulärskrivelse av den 15 april 1921 för åtskilliga större postkontor föreskrivna statistiken över lokalbrev och lokalkorsband under tiden $\frac{25}{4}$ — $\frac{8}{5}$ samt dels den i cirk. B. 20 föreskrivna statistikperioden under tiden 1—7 innevarande månad, får statistiska kontoret härmed vördsamt avgiva preliminära siffror för dessa statistiska undersökningar i den mån de beröra frågan om omfattningen av lokalbrev i förhållande till andra brev. Redogörelsen omfattar 240 postkontor, underlydande poststationer ej inbegripna. Bland de postkontor, som ej ingå i redogörelsen, äro bland annat Malmö 1, Sundsvall och Östersund.

Under tiden 17—18 januari 1917 verkställdes å samtliga postkontor en räkning av åtskilliga slag av brev försändelser, varvid bland annat erhöles proportionen mellan å ena sidan lokalförsändelser och å andra sidan andra försändelser. Resultatet av nämnda undersökning i vad den angår brev (icke tjänste-) jämföres härnadan med resultatet av den nu utförda undersökningen, varvid dock endast anföras de procentuella siffrorna, enär de absoluta talen, såsom omfattande olika långa tidsperioder och till en del icke samma postkontor, äro ojämförbara.

Den procentiska fördelningen av brev (icke tjänste-) 1917—1921.

	1917	1921
	%	%
Lokalförsändelser	18.0	14.2
Riks »	75.5	77.4
Försändelser till Norge och Danmark	2.0	2.3
» » övriga utlandet	4.5	6.1
Summa	100	100.

Som framgår av ovanstående siffror skulle alltså lokalbreven hava nedgått till att utgöra 14.2 % medan de 1917 utgjorde 18 % av samtliga brev. *Minskningen i antalet lokalbrev skulle således utgöra omkring 22 %.*

Från åtskilliga av de postkontor, vilka skulle under tiden $\frac{25}{4} - \frac{8}{5}$ verkställa räkning av lokalförsändelserna, har även lämnats mer eller mindre utförliga meddelanden om dels huruvida större korrespondenter, vilka före lokalportots borttagande regelbundet avlämnade lokalförsändelser, numera icke betjäna sig av postverket för dylika försändelsers distribution, dels i vilken mån lokalförsändelsernas antal kan anses hava efter det särskilda lokalportots borttagande minskats. En översikt över dessa meddelanden lämnas härnedan.

I. *Postkontor, från vilka icke omtalas någon minskning.*

Stockholm. Från samtliga postkontor meddelas, att ingen minskning konstaterats. Från Stockholm 2 anföres dock, att första tiden efter lokalportots borttagande åtskilliga banker befordrade lokalposten med egna bud, men att detta numera upphört.

Kristianstad, Halmstad och Jönköping. Ingen minskning.

Linköping. Ingen minskning. Bankerna och andra större företag befordra sina lokalbrev med post i samma utsträckning som förut.

II. *Postkontor, från vilka omtalas minskning.*

Göteborg. I Göteborg konstateras avgjord minskning. Från Göteborg 2 anföres följande.

»Av de större korrespondenterna synas de flesta allt fortfarande anlita Postverket för distribution av lokalförsändelser, men hava dock gjort vissa inskränkningar och besparingar härvidlag, dels genom delvis egen distribution dels genom att i större utsträckning begagna sig av tryckta meddelanden, där förut brev eller brevkort kommit till användning.

Korrespondenterna låta i allmänhet sina egna bud utbära *breven* (ej trycksaker) till adressater i stadens centrala delar men överlåta distributionen åt Postverket i de periferiska stadsdelarna. Under tiden omedelbart efter lokalportots borttagande minskades lokalbreven avsevärt, men synas därefter så småningom tilltagit utan att dock komma upp till det antal, som förefanns före lokalportots borttagande.»

Malmö 2, 3 och 7. Någon minskning.

Lund. Minskningen uppskattas till 10 %.

Kalmar. Avsevärd minskning. Nio större firmor, däribland en bank, använda numera egna bud.

Borås. Minskning med 20 à 25 tusen försändelser per år.

Norrköping. Avsevärd minskning. Endast $\frac{1}{4}$ mot förut. Ett 20-tal större firmor, vilkas lokalpost uppgick sammanlagt till omkring 50,000 brev per år, befordra nu sina lokalbrev med egna bud.

Visby. Minskning.

Gävle. Minskning med 50 %.

Stockholm, Kungl. Generalpoststyrelsens Statistiska kontor, den 14 maj 1921.

E. f.
Fr. Sandberg.